

Taboes in het onderwijs

Uitkomsten Scholieren Congressen 2020

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het rapport dat het LAKS heeft geschreven aan de hand van de door ons georganiseerde scholierencongressen 2020. Het LAKS bemoeit zich sinds kort met het leerlingenwelzijn wat ernstig onder druk staat. Tevens was het verbeteren van het leerlingenwelzijn ook een speerpunt binnen het jaarplan 2020-2021. Hierdoor viel de keus snel op dit onderwerp als hoofdthema voor de genoemde congressen. Op 2 online-congressen is het LAKS in gesprek gegaan rondom het thema taboe, een thema dat heerst binnen de problematiek van leerlingenwelzijn. Het geheel van bevindingen dat in dit rapport is terug te lezen, schetsen een volledig beeld van de inhoud van de congressen en de perspectieven gedeeld door de leerlingen.

Gegrand op de bevindingen van deze congressen kunnen wij als LAKS de komende jaren onze visie en inhoud verbreden en verdiepen zodat wij onze leerlingen vertegenwoordiging versterken. Wij hopen dat de inhoud van dit rapport, allen die er belang bij hebben, zoals het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, maar ook scholen zelf, inzicht kan geven in het kader van het verbeteren van het leerlingen welzijn in het onderwijs.

Verder willen we graag onze dank uitspreken aan iedereen die dit rapport mogelijk heeft gemaakt. Hierbij bedanken wij vooral graag alle scholieren die aanwezig geweest zijn op deze congressen om hun, vaak hele persoonlijke, verhaal te delen. Tot slot willen we de beleidsmedewerkers vanuit het LAKS bedanken die ons in dit proces hebben begeleid en ondersteund.

Wij wensen u veel leesplezier en hopen dat u veel zal leren uit dit rapport.

Met vriendelijke groet,

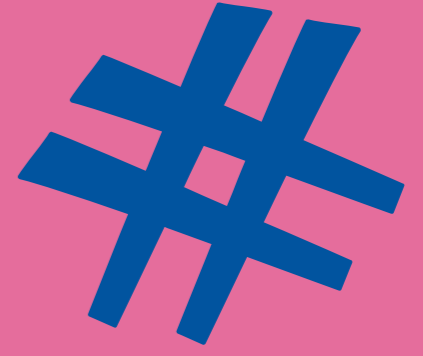
namens LAKS '20-'21,

Bennie Neplenbroek, Myriam van de Wiel en Jorrit Koster

Inhoudsopgave

Inhoud	4
De scholierencongressen	5
Stress	8
Pesten	15
Seks	20
Vertrouwenspersonen	24
Conclusie en aanbevelingen	25

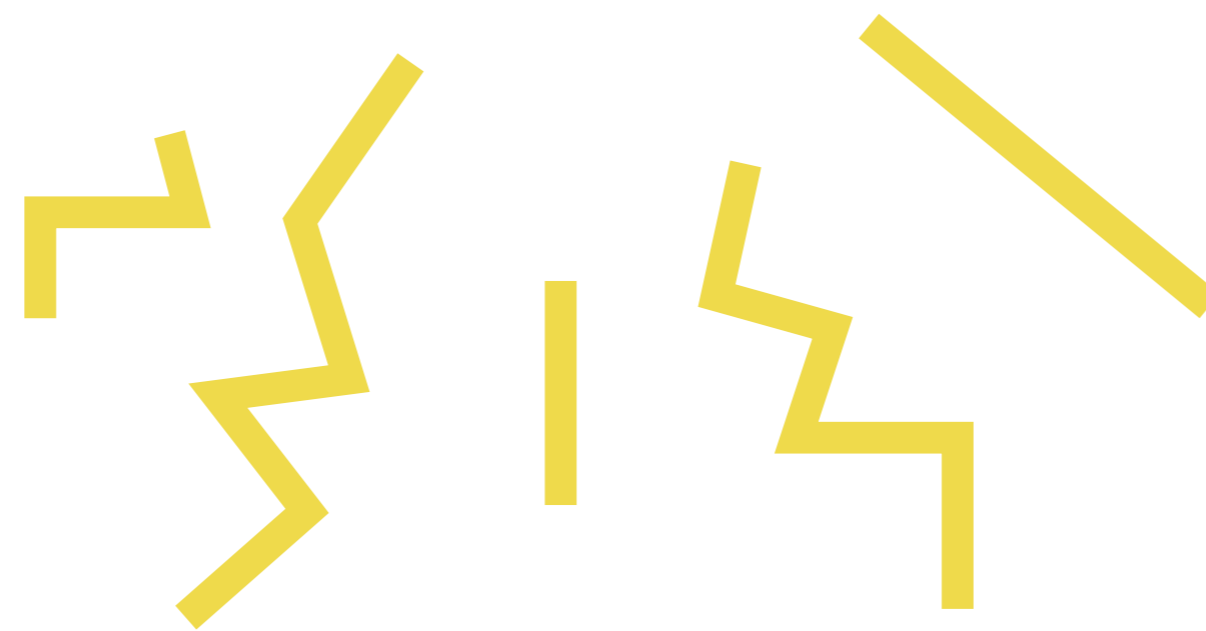

Inleiding

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) vertegenwoordigt bijna een miljoen scholieren in Nederland: jongeren die zich in de kern van hun ontwikkeling bevinden. Belangrijk bij die ontwikkeling is dat die gebeurt in een veilige plek waar de scholier alle ruimte krijgt. Een goede ontwikkeling voor de scholier, door goed en veilig onderwijs, is essentieel voor niet alleen de scholier zelf maar voor de gehele samenleving. Hiervoor is het creëren van een goede leefbaarheid op school met een gezonde leerlingen welzijn essentieel.

Het LAKS heeft zich daarom de laatste jaren hard gemaakt voor dit thema. Wij zagen de laatste jaren dat die welzijn bij scholieren juist onder druk staat. We zagen een toename van stress in het onderwijs en een vergrote prestatie druk. Ook merkte we dat scholieren zich nog niet altijd veilig voelen op school. We kregen veel indicaties vanuit leerlingen dat er niet altijd een open cultuur was op school omv over hun onderwijs en hun obstakels binnen dat onderwijs te spreken. Er heerst mogelijk een of meerdere taboes in het onderwijs. Het LAKS wilde dit jaar graag meer te weten komen over deze taboes en welke rol die spelen binnen het onderwijs.

Hier toe heeft het LAKS besloten taboe centraal te stellen in de scholieren congressen van het bestuur 2020-2021. We hebben daarbinnen drie thema's gevonden waarbij het LAKS merkt dat er taboes heersen: stress, pesten en seksuele voorlichting. Maar, we hebben het wel een inhoudelijke invulling gegeven waarbij ook leerlingen andere taboes konden inbrengen, of andere zaken konden opmerken die niet door het LAKS centraal werden gesteld. Het primaire doel bleef altijd, te kijken welke taboes er mogelijk zijn en hoe leerlingen daarnaar kijken.

De scholierencongressen

Voor de zevende keer op een rij zijn er dit jaar scholierencongressen georganiseerd. Bij deze congressen gaat het LAKS normaal gesproken langs allerlei plekken in Nederland om te horen wat de scholier van het onderwijs vindt. Vaak worden leerlingen van Groning tot aan Maastricht en van Zwolle tot aan Middelburg bij elkaar geroepen om te praten over onderwerpen zoals docenten en LOB.

De scholierencongressen van dit schooljaar stonden gepland in de maanden januari en februari. Onder andere de steden Den Haag, Groningen, Zwolle, Maastricht en Den Bosch zouden daarbij worden bezocht. Het plan was om hier in de Statenzalen van de Provinciale Staten te vergaderen. Zoals vast geen verrassing zal zijn, zijn deze fysieke vergaderingen door de coronacrisis niet doorgegaan. Er is eerst geprobeerd om de data te verzetten. Dit is gebeurd naar de maand maart. Toen ook deze maand geen oplossing leek te bieden, is er gekozen om de congressen online te organiseren. Zodoende zijn er twee online congressen gehouden op donderdag 15 april én op vrijdag 16 april 2021.

Hoewel de vorm van het vergaderen veranderde, bleef het onderwerp gelijk. Er is gekozen om dit jaar een onderzoek te houden over het onderwerp 'taboe'. Het LAKS krijgt vaak signalen dat leerlingen zich niet altijd over allerlei dingen durven te uiten. Deze dingen gaan vaak over mentale problemen bij leerlingen. Juist die mentale problemen, zo zag het LAKS, werden tijdens de coronacrisis dit jaar steeds groter. Daarom wil het LAKS bekijken waar leerlingen aan de bel kunnen trekken en of leerlingen dat ook daadwerkelijk doen.

Dit onderwerp is onderzocht tijdens twee digitale congressen. Tijdens het congres op de donderdag waren er achttien aanwezigen. Op vrijdag waren er éénendertig aanwezigen. Door de diepgang in het onderzoek onder dit lage aantal leerlingen toont het onderzoek zich als kwalitatief onderzoek. Het onderzoek had dan ook eerder het doel om diepgaande informatie over motivaties en gedachten van leerlingen te achterhalen rond dit onderwerp, dan het verkrijgen van veel cijfermatige informatie.

Om het onderwerp 'taboe' gemakkelijk bespreekbaar te maken, is dit onderwerp verdeeld in drie deelonderwerpen, waarvan de onderzoekers, zelf ook scholieren, meenden dat daar een zeker taboe over heerst. Deze drie deelonderwerpen zijn stress, pesten en seks. Deze deelonderwerpen zijn gekozen, omdat veel leerlingen met deze onderwerpen te maken krijgen. Bijna iedere leerling heeft wel met stress te maken gekregen, is of kent iemand die gepest is of wil vroeg of laat meer weten over seks. Aan de hand van deze drie onderwerpen is in het tijdspad van drie uur het volgende programma aangehouden:

Aanvang en toelichting

In ongeveer tien minuten hebben we gewacht totdat alle scholieren aanwezig zouden zijn in de call op Zoom, het online videocallplatform dat is gebruikt tijdens de congressen. Nadat iedereen aanwezig was, is het programma voorgelegd en zijn afzonderlijke onderdelen, zoals die hieronder volgen, uitgelegd.

Ronde één: discussie stellingen over het onderwerp 'stress'

Ronde één is begonnen met een kleine achtergrond over het onderwerp 'stress', het hoofdonderwerp van deze ronde. Dit begin gaf informatie over de soorten stress die er zijn en over enkele eerdere onderzoeken. Nadat het onderwerp was geïntroduceerd, gingen leerlingen met elkaar in gesprek over de volgende stellingen:

1. Het oplossen van een aanzienlijke hoeveelheid stress is vooral je eigen verantwoordelijkheid.
2. Het is vooral de taak van mijn ouders in plaats van mijn school om me te helpen met mijn problemen rondom stress.
3. Het praten over stress onder leerlingen moet een vast onderdeel worden tijdens mentorlessen.

De discussies bij deze stellingen zijn iedere keer zeer vrij gelaten. Zo nu en dan vroeg de organisatie bepaalde vragen om dieper in te gaan op bepaalde aspecten. Iedere discussie, ook in de andere rondes, is goed verlopen. Dit wil zeggen dat leerlingen uit zichzelf begonnen te discussiëren en dat het niet nodig was om vroegtijdig naar de volgende stelling te gaan, aangezien er geen input meer zou zijn. Dit was er namelijk wel continu.

Deze stellingen zijn uitgekozen, omdat er de verwachting was dat het een bijdrage zou kunnen leveren aan de beeldvorming bij de onderzoekers hoe nu precies het taboe in elkaar steekt op school.

De organisatie bestaat uit drie personen. Ieder persoon heeft één van de rondes geleid.

Ronde twee: discussie stellingen over het onderwerp 'pesten'

De opzet van deze ronde was hetzelfde als in ronde één. Ook de doelen van de stellingen en de achtergronden werden hetzelfde opgesteld. Wederom werd de hele ronde in vijfendertig minuten behandeld. De stellingen in deze ronde gingen over het onderwerp 'pesten' en waren als volgt:

1. Elke leerlingen moet een cursus inclusiviteit afleggen in de eerste klas.
2. Is je gepest wordt moet je dat altijd met je ouders bespreken.
3. Naar een docent gaan als je gepest wordt helpt niet.

Pauze

Na één uur en drie kwartier is iedereen de gelegenheid gegeven om een kwartier pauze te houden. Dit gebeurde voor iedereen op de locatie waar hij of zij zelf was. De meeste leerlingen deden hierbij hun camera uit. Sommigen kozen er juist voor om de pauze met elkaar door te brengen en in de Zoomcall te praten. Deze gesprekken gingen niet over de scholierencongressen.

Ronde drie: discussie stellingen over het onderwerp 'seks'

Om de onderwerpen naast elkaar te leggen, is ook bij deze ronde dezelfde opzet gebruikt als bij ronde één en ronde twee. De stellingen gingen deze ronde over het onderwerp 'seks' en luiden:

1. Ik moet met mijn klasgenoten en vrienden over mijn seksueel genot en seksuele verlangens kunnen praten
2. Mijn ouders moeten geen rol spelen bij seksuele voorlichting, want ik vind alles online
3. Scholen zijn de hoofdverantwoordelijke over seksuele voorlichting

Oriëntatie visies bij onderwerpen

Om het onderzoek tot op kleine hoogte te kunnen kwantificeren is er gekozen om stellingen voor te leggen aan de aanwezigen via het platform Lessonup. Via dit platform konden leerlingen over tweeëntwintig stellingen hun mening geven. Voorbeelden van deze stellingen waren: "Op mijn school geldt een veilig schoolklimaat," "Het onderwerp 'consent' moet behandeld worden bij seksuele voorlichting op school," en "Ik heb verhalen gehoord op mijn school over docenten die grensoverschrijdend gedrag toonden." Ook de in totaal negen stellingen van de drie rondes zijn voorgelegd om duidelijk te krijgen wat de uitslagen nu precies waren. De verslaglegging hiervan is terug te vinden bij de verslaglegging van de discussies per ronde.

Quiz

Na afloop heeft de organisatie kort een komische quiz gehouden. De vragen bij deze quiz werden ook via Lessonup gesteld. Ze hadden affiniteit met het onderwerp taboe of met het LAKS, maar hadden geen doel bij het onderzoek. De winnaar van deze quiz kreeg een prijzenpakket toegestuurd.

taboe

STRESS

Stress

Stress lijkt een steeds vaker voorkomend fenomeen te zijn over scholieren. Stress is over het algemeen een vorm van spanning. Wanneer iemand in een spannende situatie komt, zoals een toetsweek of een belangrijkste sportwedstrijd, kan er stress ontstaan. Normaal gesproken is het heel goed dat deze stress ontstaat. Het zorgt er immers voor dat er een druk ontstaat om goed te presteren of om iets op een bepaalde manier uit te voeren. Ook op school kan deze stress goed zijn. Wanneer er stress opkomt bij de voorbereiding van een toetsweek, kan er genoeg druk bij een leerling ontstaan om ook daadwerkelijk te gaan leren.

In sommige gevallen kan er ook te veel spanning zijn voor een leerling, waardoor er ook te veel stress ontstaat. In andere gevallen kan het ook zo zijn dat er bij een kleine spanning een grote stress komt kijken voor leerlingen. In deze gevallen is de stress niet meer in het voordeel van de leerling en heeft het juist een negatieve werking. Wanneer iemand te veel stress ervaart, kan er te veel druk zijn en kan het soms juist onmogelijk worden te functioneren.

Op dit moment laten verschillende leeftijdsgroepen stress zien. Leerlingen, een groep jongeren van twaalf tot achttien jaar, ondervinden regelmatig stress. Volgens het rapport "Geluk onder druk?" van UNICEF Nederland heeft één op de vier leerlingen het vaakst stress door school. Ook andere onderzoeken geven deze ervaringen weer. Zo blijkt uit een onderzoek van het Trimbos Instituut, de Universiteit Utrecht en het Sociaal Cultureel Planbureau dat het aantal leerlingen dat stress ervaart door school is gestegen vanaf 2001 met ongeveer twintig procentpunt. In 2018 ervoer 35 procent van de jongens en 42 procent van de meisjes druk door school.

Wanneer er te veel stress wordt ervaren voor een lange periode, kunnen er klachten ontstaan die horen bij een burn-out. Ook kunnen er stemmingsstoornissen op de voorgrond treden, zoals depressies.

Juist dat laatste is iets waar niet iedere leerling over durft te praten, zo lijkt het soms. Vaak geven leerlingen namelijk aan verzorgd en goed over te komen. Het is dan voor veel leerlingen niet prettig om over iets te moeten praten waar ze zich soms voor schamen. Doordat leerlingen niet gauw met elkaar lijken te spreken over dit onderwerp, ontstaat er een beeld dat niemand hier last van heeft.

“Scholen kiezen eigenlijk niet. Ze gooien alles maar over leerlingen heen. Van tevoren is het hele pta (programma van toetsing en afsluiting) al in beton gegoten, waardoor er niet meer gekeken kan worden naar hoe het jaar loopt.”

“Leerlingen wordt soms écht teveel gevraagd. De hoeveelheid staat vaak niet in verhouding met de tijd.”

Om te onderzoeken hoe het nu precies kan dat niemand over dit onderwerp lijkt te spreken, zijn er tijdens de online congressen drie stellingen besproken met de aanwezigen. Op deze manier is er geprobeerd te onderzoeken of er inderdaad een taboe heerst op het onderwerp stress, of dat het eigenlijk redelijk goed gaat met het bespreken van dit onderwerp.

De drie stellingen die besproken zijn bij het onderwerp stress, zijn:

1. Het oplossen van een aanzienlijke hoeveelheid stress is vooral je eigen verantwoordelijkheid.
2. Het is vooral de taak van mijn ouders in plaats van mijn school om me te helpen met mijn problemen rondom stress.
3. Het praten over stress onder leerlingen moet een vast onderdeel worden tijdens mentorlessen.

Het oplossen van een aanzienlijke hoeveelheid stress is vooral je eigen verantwoordelijkheid.

De aftrap van deze stelling vond plaats door kort uit te leggen wat hiermee precies wordt bedoeld. Er is kort verteld dat deze stelling er voor opkomt dat een leerling zélf zijn of haar stress moet oplossen, als een leerling dit veel ervaart. Nadat deze uitleg was gegeven, zijn de aanwezigen met elkaar gaan discussiëren over deze stelling. Het viel op dat de verschillende discussies op de twee dagen ongeveer dezelfde uitkomsten hebben.

Beide discussies lieten allereerst weten dat het oplossen niet zo zeer een eigen verantwoordelijkheid hoeft te zijn. Het gaat voornamelijk om het aanklaarten daarvan. Er waren op beide dagen verschillende leerlingen die lieten weten dat een leerling soms zelf aan de bel moest trekken om kenbaar te maken dat er stress is. Vervolgens is het aan de school, ouders of anderen om deze leerling ook hulp aan te bieden. Voordat er later in de discussies een nuance bij deze mening kwam, is er eerst ingegaan op de wijze waarop je dit precies aan aanklaarten en wat precies de oorzaken van stress zijn.

Eén van de oorzaken van stress was zeer duidelijk bij school te vinden. Er werd aangegeven dat een enorme hoeveelheid aan toetsen ervoor zorgden dat veel leerlingen door de bomen het bos niet meer zagen. Zo deelde één leerling: “Scholen kiezen eigenlijk niet. Ze gooien alles maar over leerlingen heen. Van tevoren is het hele pta (programma van toetsing en afsluiting) al in beton gegoten, waardoor er niet meer gekeken kan worden naar hoe het jaar loopt.” Een andere leerling gaf in dezelfde discussie aan: “Leerlingen wordt soms écht teveel gevraagd. De hoeveelheid staat vaak niet in verhouding met de tijd.” Veel andere leerlingen konden zich hierin vinden. Dezelfde bevindingen kwamen ook in de andere discussie. Een grote oorzaak van stress onder jongeren ligt dus bij de toetscultuur, zo meldden velen. De wijze waarop deze oorzaak wordt aangekaart, verschilt per school. In de discussies kwam naar boven dat sommige scholen een

“Deze dingen moet je van elkaar los zien. Het is fijn als er gevraagd wordt hoe het gaat, maar dingen die niet over het onderwijs gaan zijn aan jouw ouders en jezelf.”

“Mijn school kan het niet altijd waarderen als ik deze dingen bespreekbaar probeer te maken.”

prominente plaats hadden voor de leerlingenraad bij overleggen over het beleid op school. Hierdoor zijn leerlingen op deze scholen eerder geneigd te praten over taboes zoals stress. Een andere manier van het aankaarten van deze oorzaak was het delen van de problemen met de afdelingsleider. Meerdere leerlingen deelden deze aanpak. Deze afdelingsleider had namelijk veel zeggenschap op veel scholen over het programma van toetsing. Hierdoor was er veel mogelijk.

Een andere oorzaak van de stress werd in één van de discussies gevonden bij social media. Hierover zeiden sommige leerlingen dat de ontstane stress vooral onder de eigen verantwoordelijkheid valt. Andere aanwezigen gingen hier op in met de eis dat er wel hulp geboden moet worden die kan vertellen hoe je met deze stress moet omgaan. Deze personen stelden dat het “kan helpen als er op school iemand is die af en toe vraagt hoe het gaat.” Weer anderen reageerden met: “Deze dingen moet je van elkaar los zien. Het is fijn als er gevraagd wordt hoe het gaat, maar dingen die niet over het onderwijs gaan zijn aan jouw ouders en jezelf.”

Op dit punt is verder ingegaan door te vragen of iemand wel eens dit soort punten aansnijdt op school, bijvoorbeeld in de mentorklas. Eén leerling benoemde dat er in haar mentorklas geen leerlingen waren, waar zij bevriend mee was. Hierdoor was het voor haar niet prettig om over haar stressobstakels te praten. Een leerling die dit wel eens had gedaan, meldde: “Mijn school kan het niet altijd waarderen als ik deze dingen bespreekbaar probeer te maken.” Veel leerlingen herkenden dit beeld ook in hun school.

Over de stelling is zijn dus zowel argumenten voor als tegen gemeld. Enerzijds wordt er verteld dat het aankaarten en het oplossen van buitenschoolse stress de eigenverantwoordelijk is. Anderzijds is ook vaak genoemd dat veel scholen meer hulp zouden moeten bieden voor het omgaan met stress en dat leerlingen een betere positie zouden moeten krijgen bij het plannen van toetsen, zodat zij hier eerder over durven spreken.

Het is vooral de taak van mijn ouders in plaats van mijn school om me te helpen met mijn problemen rondom stress.

Vrijwel meteen na het starten van de discussies over deze stelling, kwam er een gevoel van consensus. Bijna iedere leerling was het oneens met deze stelling. Dit kwam voornamelijk door de noodzaak van maatwerk. Hiermee werd er bedoeld dat iedere leerling een eigen pad volgt bij het aanpakken van stress. De ene persoon heeft een heel goede band met zijn of haar ouders, hoewel de ander liever eerder naar de mentor op school stapt.

Vanuit deze invalshoek kwam dan ook het statement: "De route voor het oplossen van stress maakt niet uit, maar op school moet het altijd goed geregeld zijn als er signalen van problemen met leerlingen binnenkomen." In de andere discussie werd iets soortgelijks gedeeld: "Scholen moeten een vangnet zijn voor stress gerelateerde problemen."

Min of meer vanzelf begaven de discussies zich zodoende naar het vraagstuk waaruit dit vangnet nu precies dient te bestaan. Veel leerlingen noemden hier de gang van zaken op hun school, wanneer er problemen zijn met zaken zoals stress. Eén van de leerlingen benoemde dat er op zijn school een leerlingencoördinator aanwezig is. Toen deze leerling eens bij de coördinator op gesprek ging voor een bepaald probleem, wisten meteen alle leraren in de lessen op de volgende dag ook over deze problemen. Sindsdien spreekt deze leerling nooit meer over zijn mogelijke problemen op school.

Een andere leerling haakte hier meteen op aan: "Bij ons op school worden ouders meteen gebeld bij elk probleem dat je meldt bij de vertrouwenspersoon." Dit was ook het geval wanneer dat probleem juist over de ouders ging. Ook hierdoor slaan leerlingen op deze school de vertrouwenspersoon liever over bij het bespreken van persoonlijke problemen. Een andere leerling reageerde: "Ja, dat hoor je wel vaker. Veel klasgenoten denken echt al van tevoren na over de vraag: 'Wat als mijn verhaal bij mijn ouders belandt?'" Hieruit concludeerde een leerling: "Het is opvallend dat een vertrouwenspersoon niet echt voor iedereen een echte vertrouwenspersoon is, maar eerder een gewoon persoon die de helft doorverteld." Doordat er geen prettig, veilig en vertrouwelijk klimaat bestaat op veel scholen bij het bespreken van problemen, blijft het taboe in het onderwijs bestaan bij die problemen.

Desalniettemin waren er ook noemenswaardige gevallen waar het wél goed ging. Zo noemde één leerling zijn school waarbij er van te voren duidelijk aan de leerling wordt gevraagd of het geval gedeeld mag worden. Wanneer het in de visie van de vertrouwenspersoon vervolgens handig is om in gesprek te gaan met iemand, dan wordt dit als een advies vanuit de vertrouwenspersoon aan de leerling gegeven. Hierdoor kan de leerling alsnog zelf kiezen wat er wel en niet gebeurt.

Een ander goed voorbeeld speelt zich af op een school waar er een combinatie is tussen een soort kindertelefoon en een hulpdienst voor zaken als plannen. Deze hulp is online. Een leerling kan zich hiervoor dan ook online aanmelden. Hierdoor ziet niemand dat je naar de vertrouwenspersoon gaat en ontstaat er niet een beeld dat de leerling een soort 'probleemkind' is. Ook waren de helpers studenten, waardoor deze personen beter aansloten bij de beleefwereld van de leerlingen.

"Bij ons op school worden ouders meteen gebeld bij elk probleem dat je meldt bij de vertrouwenspersoon."

"Het is opvallend dat een vertrouwenspersoon niet echt voor iedereen een echte vertrouwenspersoon is, maar eerder een gewoon persoon die de helft doorverteld."

“Als je het bespreken van de problemen hiervan vanaf de eerste klas doet en je het ook altijd met deze klas blijft bespreken, ontstaat er een betere vertrouwensband, zijn problemen makkelijker bespreekbaar én kan er een taboe dus worden doorbroken.”

Al met al waren de meesten het oneens met deze stelling. Iedere leerling heeft ergens anders hulp nodig als dit gewenst is. Wel is het belangrijk dat er áltijd een mogelijkheid moet zijn om op school overal over te praten. Wanneer dit gebeurt is het belangrijk dat dit buiten het zicht van andere leerlingen kan, dat de helper zich begripvol naar de hulpzoekende opstelt én dat de leerling altijd het zeggenschap heeft over wat er gebeurt met de gedeelde informatie. Leerlingen geven aan op deze manier zoveel mogelijk vertrouwen te voelen om over ongebruikelijke zaken te praten, waardoor een eventueel taboe kan worden doorbroken.

Het praten over stress onder leerlingen moet een vast onderdeel worden tijdens mentorlessen.

Over deze stelling verschilden de twee discussies een klein beetje, hoewel er veel gelijke punten werden genoemd. Bij beide discussies werd het voordeel er van gezien, maar ook het nadeel. Of nu de voordelen of de nadelen zwaarder wegen voor de meeste leerlingen, is niet echt vast te stellen na deze twee discussies.

De voordelen zaten vooral in het idee dat er een betere vertrouwensband kan ontstaan in de mentorklas. Zo noemde een leerling: “Als je het bespreken van de problemen hiervan vanaf de eerste klas doet en je het ook altijd met deze klas blijft bespreken, ontstaat er een betere vertrouwensband, zijn problemen makkelijker bespreekbaar én kan er een taboe dus worden doorbroken.”

In de tweede discussie werd iets soortgelijks genoemd. Hier benoemde een leerling dat de drempel wordt verlaagd als iedereen verplicht naar dit soort mentorlessen moet.

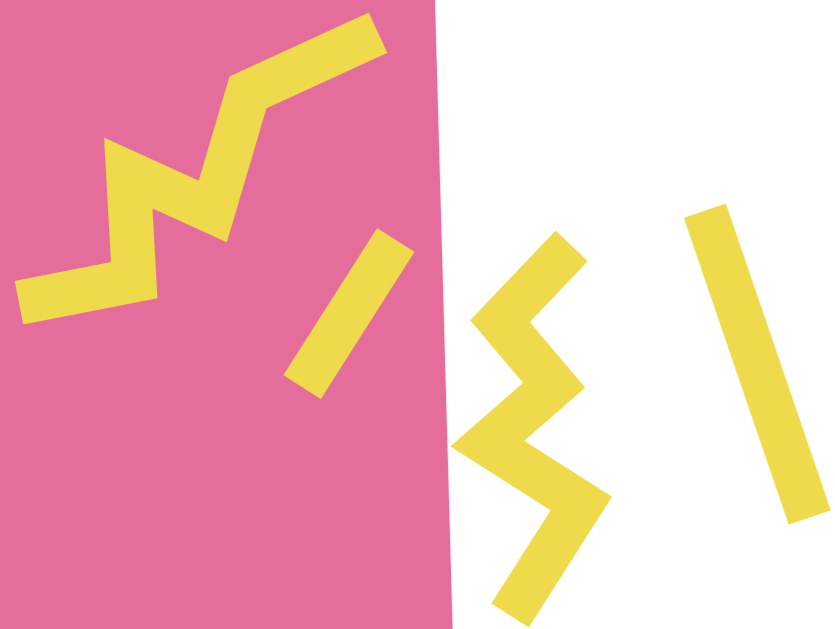
Dit was een reactie op de nadelen die vaak werden genoemd. In de tweede discussie kwam dit meer naar voren dan in de eerste discussie. In de eerste werd er voornamelijk benoemd dat er problemen kunnen ontstaan rondom de onderwerpen. Tijdens mentorlessen zullen leerlingen voornamelijk geneigd zijn om over stress te praten die ontstaat door school. De leerling die dit aankaartte zei dat juist de persoonlijke oorzaken voor stress te maken krijgen met een taboe. Dat wordt hier niet mee opgelost.

In de tweede discussie werd er als nadeel genoemd dat er in de mentorklas sprake is van een kwetsbare plek. Veel leerlingen hadden bijvoorbeeld slechte ervaringen met mentoren. Hierdoor kan er juist een hóge drempel zijn. Ook gaven veel leerlingen aan niet altijd alles te willen vertellen waar klasgenoten bijzaten, waarmee ze überhaupt nog nooit mee hadden gepraat. Hierdoor is het moeilijk om dan te gaan praten over ingewikkelde onderwerpen.

Ook werd in deze discussie benoemd dat er soms maar twee leerlingen zijn die dit ervaren. In deze gevallen moeten vervolgens vijftwintig andere leerlingen verplicht een uur gaan meepraten over het onderwerp. Dit kan onbegrip laten ontstaan, waardoor het taboe alleen maar groter wordt. Als alternatief werd een ervaring over een 'stressuur' gedeeld. Naar dit uur kan "iedereen naartoe die behoefte heeft om over stress te praten." Hierop werd goed gereageerd. Ook was er tegenspraak. Zo noemde iemand dat dit een hoge drempel heeft. Je moet zelf immers speciaal naar dat uur komen om erover te praten. Toch werden dit soort facultatieve lessen vaak in deze discussie als een soort alternatief gezien voor de verplichte opties.

Hoewel er veel haken en ogen waren aan het plan om een verplichting in te stellen tijdens mentoruren voor het praten over stress, was er ook geen volledige afkeuring. Veel leerlingen hadden het idee dat het taboe kon worden verkleind, zodra zoveel mogelijk leerlingen meepraten en begrip voor elkaar hebben.

Waar de eerste discussie vooral voorwaardes ging stellen zoals het altijd houden van dezelfde mentorklas, gaf de tweede discussie voornamelijk alternatieven, zoals een facultatief lesuur, waarbij de leerling zelf kan kiezen om wel of niet te komen.

taboe

taboe

@
?
%
\$

!

?

Pesten

Pesten is een van de grote thema's die we bespreken als we het hebben over een veilig onderwijsklimaat. Een veilig schoolklimaat is essentieel. Alleen in een veilig ontwikkelingsklimaat kan een leerling volledig ontwikkelen. Alleen als een leerling zich veilig voelt, zal het onderwijs een leuke ervaring zijn. En zoals meerdere onderzoeken uit de laatste jaren aantonen, een leuke ervaring bij het onderwijs of bij het leren, stimuleert ook hogere leerprestaties.

“De cursus zou meer gebracht moeten worden als een lang gesprek dat je aangaat in plaats van als een verplichte module waar je je doorheen moet worstelen. Er moet meer ruimte zijn voor eigen invulling”

“Ik denk dat één les niet helpt, je moet er juist over blijven praten, dus regelmatig herhalen, bijvoorbeeld in mentorlessen”

Het is daarom belangrijk om aandacht te hebben voor een veilig schoolklimaat. De afgelopen tien jaar hebben veel leerlingen aangegeven dat zij gepest worden of werden. In de LAKS monitor van 2020 gaf 4% van scholieren aan in de afgelopen drie maanden gepest te zijn. Ook belangrijk: 13% van de scholieren oordeelt negatief over de sfeer op hun school. Ook geeft 10% van de scholieren aan niet tevreden te zijn met de veiligheid op hun school. En bijna 20% scholieren spreekt zich negatief uit over wat de school doet tegen pesten. Het is duidelijk, kijkend naar het oordeel van scholieren zelf, dat er nog stappen gezet kunnen worden rondom schoolveiligheid en pesten.

Juist deze ruimte voor vordering, gepaard met de start van de wetsevaluatie Wet Sociale Veiligheid op school bewoog het LAKS ertoe om met scholieren in gesprek te gaan over mogelijk taboes die bij dit onderwerp komen kijken. Het LAKS had al in eerdere gesprekken of panels met leden begrepen dat er soms op scholen, bij leerlingen thuis of onderling, een taboe kon rusten over dit thema. Juist een thema zoals schoolveiligheid en pesten, vindt het LAKS, verdient een open cultuur op scholen, zodat de problemen van leerlingen het beste naar voren komen en opgelost kunnen worden. Hierdoor heeft het LAKS gekozen om pesten mee te nemen in haar gesprekken over taboe.

Het LAKS heeft dit thema besproken aan de hand van 3 stellingen:

1. Elke leerlingen moet een cursus inclusiviteit afleggen in de eerste klas.
2. Als je gepest wordt moet je dat altijd met je ouders bespreken.
3. Naar een docent gaan als je gepest wordt helpt niet.

Elke leerling moet een cursus inclusiviteit afleggen in de eerste klas

In de gesprekken werd er snel duidelijk dat een groot gedeelte van de leerlingen negatief staan tegenover het woord cursus. Leerlingen gaven aan dat een cursus niet zal voldoen aan het beoogde resultaat: inclusiever maken van de school. Zo zei een leerling: “De cursus zou meer gebracht moeten worden als een lang gesprek dat je aangaat in plaats van als

“Wij verwachten weinig van docenten, dus pakken wij onze rol als GSA. Laat ons maar uitleg geven in plaats van die onhandige oude docent Burgerschap”

“Ik denk dat zo'n cursus ook averecht kan werken. Door nadruk te leggen op verschillen, versterk je hokjesdenken en gaan mensen minder samenleven.”

een verplichte module waar je doorheen moet worstelen. Er moet meer ruimte zijn voor eigen invulling.” Een andere leerling gaf aan: “Ik denk dat één les niet helpt, je moet er juist over blijven praten, dus regelmatig herhalen, bijvoorbeeld in mentorlessen”. Alleen een gesprek over deze thema's zouden werken.

Er kwam verder duidelijk naar voren dat juist het taboe bij pesten is dat het nooit duidelijk is waar de grens is, en wanneer en hoe je dat moet aangeven. Discussies over waar de grens ligt tussen pesten en plagen kwam veel naar voren. Hoe leerlingen ernaar kijken was verschillend. Sommige leerlingen geven aan dat hoewel je nooit expres gemeen moet zijn, een grapje over een gevoelig onderwerp verkeerd kan vallen, en zolang de verantwoordelijkheid wordt genomen om daarvoor excuses aan te bieden, het niet gelijk als negatief gedrag moet worden gezien. Deze mening werd breed gesteund, er leefden ook zorgen over. Zo vonden sommige leerlingen dat er nu vanuit wordt gegaan dat leerlingen zelf moeten aangeven waar hun grens licht, en dat er nauwelijks verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij anderen. Wel werd er breed gedragen dat een gesprek tussen leerlingen over deze thema's een goed begin kan zijn om gezamenlijk gedragsnormen op te stellen als leerlingen.

Volgens sommige leerlingen moeten docenten meer actie ondernemen bij pestgedrag. Zo geeft een leerling aan: “Toen stapte ik op naar de mentor om daar iets aan te doen en om een bredere discussie op te starten maar hier is nooit iets mee gedaan.” Er werd door een groot gedeelte van de leerlingen aangegeven dat de ruimte binnen scholen en bij docenten klein is als het gaat om deze thema's. Deze groep moet ook open staan het taboe te bespreken vonden sommige leerlingen. Niet alle leerlingen waren het daar volledig mee eens. Zo vonden sommige leerlingen juist: “Wij verwachten weinig van docenten, dus pakken wij onze rol als GSA. Laat ons maar uitleg geven in plaats van die onhandige oude docent Burgerschap”. Maar ook hier werd wel erkend dat de school zelf dan open moet staan om het er in ieder geval over te hebben. Op de eerste dag waren 11 leerlingen tegen en één leerling voor de stelling “Scholen hebben altijd goed zicht over de hoeveelheid leerlingen die zich niet in hun vel voelen/gepest worden”. Dit illustreert hoe leerlingen kijken naar de rol die scholen momenteel spelen bij pesten en het signaleren van die taboes en dat negatief gedrag.

Er was ook wel kritiek op het voorstel om het veel over inclusiviteit te hebben. Zo gaven sommige leerlingen aan bang te zijn dat verschillen tussen scholieren er juist door vergroot zouden worden, en dat de cultuur daardoor juist minder open zou zijn. Een leerling zei “Ik denk dat zo'n cursus ook averechts kan werken. Door nadruk te leggen op verschillen, versterk je hokjesdenken en gaan mensen minder samenleven.” Daarnaast gaven sommige leerlingen aan dat je soms leerlingen niet van bovenaf kan veranderen. Als een leerling zich niet inclusief gedraagt of pest, dan zal een gesprek of cursus niet bijdragen aan een verandering in gedrag. Deze leerling zal gewoon zo blijven.

In de uiteindelijke peiling hierover gaven op de eerste dag acht leerlingen aan voor deze stelling te zijn en vier leerlingen tegen.

Als je gepest wordt moet je dat altijd met je ouders bespreken.

In de gesprekken met de leerlingen leek er een redelijke consensus te zijn dat het nooit verplicht moet worden om naar je ouders te gaan als je gepest wordt. Het voornaamste argument dat daarvoor werd genoemd, was dat niet iedereen een goede band heeft met zijn ouders. "Je kan iemand niet verplichten om het aan de ouders te vertellen, niet iedereen heeft een goede band met zijn of haar ouders".

Maar niet iedereen was het oneens met deze stelling. Sommigen vonden dat een ouder wel een belangrijke rol moet spelen. "Toch zou je het moeten doen. Ouders moeten weten wat er gebeurt in jouw leven. Voor hun rol moeten ze weten of je negatieve gedachten hebt. Als je het niet wil vertellen, mag dat, maar probeer het eens". De rol van ouder als verzorger en beschermer van het kind kwam hierbij naar voren. Wel wezen leerling weer terug, dat een ouder juist moet weten dat er in deze fase van hun kind dit soort dingen gebeuren, en er expliciet naar zouden moeten vragen. Dat zou de verantwoordelijkheid van de ouder moeten zijn.

Wel waren alle leerlingen het eens dat je het moest bespreken met iemand. De ouder daarbij verplichten is niet handig, maar je moet het wel kwijt. Dat moet vooral bij iemand waar de leerling een goede band mee heeft of iemand die de leerlingen vertrouwt. Juist als je erover praat, verbreek je het taboe over pesten. Juist als je het erover hebt, kan je het probleem voor je zelf oplossen. "Het belangrijkste is dat je het met iemand bespreekt maar met wie, moet je zelf kunnen kiezen"

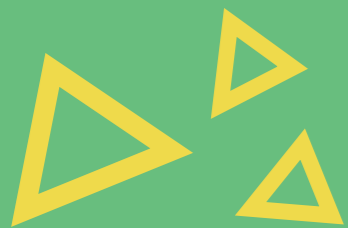
Vertrouwenspersonen werden als optie genoemd. Het LAKS heeft vervolgens gevraagd naar het functioneren van vertrouwenspersonen. Hierover meer in het hoofdstuk over vertrouwenspersonen.

Het LAKS heeft ook gevraagd naar hoe leerlingen eigenlijk naar het probleem van pesten keken. We waren vooral benieuwd naar bij wie zij vonden dat de verantwoordelijkheid lag. Leerlingen gaven primair aan dat het een verantwoordelijkheid was van de ouders van de leerlingen, maar sommige waren het er niet mee eens. Zij stelden dat soms ouders juist een rol spelen bij het negatieve gedrag van de leerling. Zij probeerde het breder te trekken: pesten is een maatschappelijk probleem.

Op de eerste dag gaven vijf leerlingen aan het eens te zijn met de bovenstaande stelling en zeven leerlingen oneens. Op de tweede dag waren er 17 leerlingen tegen de stelling en maar één voor.

"Je kan iemand niet verplichten om het aan de ouders te vertellen, niet iedereen heeft een goede band met zijn of haar ouders".

"Het belangrijkste is dat je het met iemand bespreekt maar met wie, moet je zelf kunnen kiezen"

Naar een docent gaan als je gepest wordt helpt niet.

Ook hier waren leerlingen vrij duidelijk. Het is situatie gebonden of deze stelling waar is. Met sommige leeraren heb je een goede band, met andere niet. Het is afhankelijk van hoe je staat ten opzichte van een docent of je naar een docent gaat. Ook is het afhankelijk van de docent zelf. Sommige docenten kunnen je als leerling echt helpen, anderen helpen je niet verder. Een aantal leerlingen gaf wel aan dat het helpen van een leerling meer is dan alleen de pestkoppen vertellen dat ze moeten stoppen. "Een docent moet dus weten hoe je de leerling eigenwaarde bijbrengt. Je moet zorgen dat docenten op die manier kunnen helpen en niet per se doordat zij degene zijn die zeggen: "hee pestkop, niet meer doen". De aanwezige leerlingen gaven het wel aan te willen doen. Wel maakten zij duidelijk dat het voor onderbouwleerlingen wel een andere ervaring kan zijn om naar een docent te gaan omdat je dan jonger bent. Hierdoor is de drempel hoger om naar de docent te gaan, het taboe is wat groter.

Op de eerste dag gaven vijf leerlingen aan het eens te zijn met deze stelling en zeven oneens. De tweede dag waren er negen leerlingen voor en negen tegen.

taboe

Selbst

Seks

Onder het thema taboe in het onderwijs heeft het LAKS besloten ook het onderwerp seks te bespreken. Sinds eind 2012 zijn scholen verplicht aandacht te besteden aan seksualiteit, diversiteit en met name seksuele diversiteit. Scholen hebben de vrijheid dit zelf in te vullen. Op de meeste scholen is het gebruikelijk in de onderbouw les hierover te krijgen. Het LAKS merkt helaas dat de inspanning van scholen minimaal is op dit thema en er, naast de ingeplande lessen, weinig wordt lesgegeven met dit thema.

Zo benoemde de jonge co-onderzoekers bij curriculum.nu in 2019: " Pak seksuele vorming groter aan, meer spectaculair. Het is iets wat echt meer aandacht mag en moet hebben. Maak een duidelijk plan met onderwerpen die op elke school in Nederland moeten worden gegeven. Laten we met elkaar het taboe eraf halen!"

Maar waar ligt deze taboe precies? Vinden leerlingen het zelf nodig om het meer over seks te hebben? Wanneer gaat het te ver?

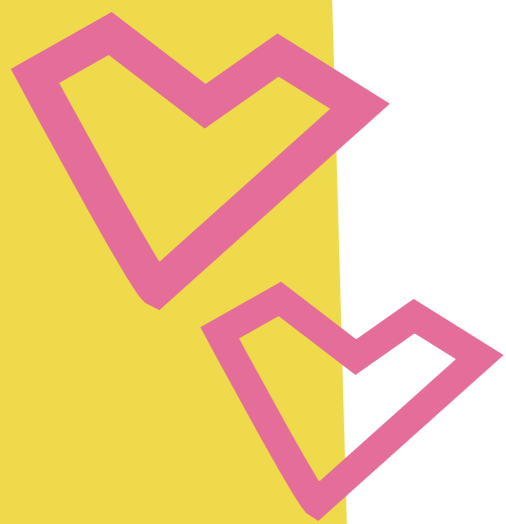
Een open sfeer creëren om het hier over te hebben, mocht de behoefte er onder leerlingen zijn, helpt. Leerlingen kunnen zo bijvoorbeeld ook het gesprek aangaan over seksueel overschrijdend gedrag en seksualiteit, onderwerpen die nu vaak nauwelijks worden besproken.

Het LAKS heeft dit thema besproken aan de hand van 3 stellingen:

1. Ik moet met mijn klasgenoten en vrienden over mijn seksueel genot en seksuele verlangens kunnen praten
2. Mijn ouders moeten geen rol spelen bij seksuele voorlichting, want ik vind alles online
3. Scholen zijn de hoofdverantwoordelijke over seksuele voorlichting

Ik moet met mijn klasgenoten en vrienden over mijn seksueel genot en seksuele verlangens kunnen praten

Betreffende deze stelling waren leerlingen hier veelal positief over te spreken. Discussie over of dit zou moeten kunnen was er dan ook nauwelijks. Over het woord 'moet' struikelden wel wat scholieren en zowel in het eerste als in het tweede congres kwam hier discussie over. Leerlingen zouden zodra ze dat willen bij vrienden terecht moeten kunnen. Het is echter niet zo dat scholieren dit altijd moeten doen om enkel het taboe te doorbreken, vonden de leerlingen. Mocht de behoefte bestaan, dan zouden ze het taboe niet moeten voelen, maar ontbreekt die behoefte, dan hoeft het ook

“Er wordt wel in klas 2 geleerd hoe je een condoom om moet doen onder de mom van veiligheid maar er wordt verder niks over veiligheid besproken, over wat is seksueel overschrijdend gedrag.”

“Momenteel wordt het gedaan tijdens de biologieles wat dus heel erg over het fysieke aspect gaat, kijk ook naar het sociale aspect en laat dit deel uit laten maken van mentorlessen of van een maatschappelijk vak”

niet. Daarnaast is het zo dat scholieren bij klasgenoten terecht moeten kunnen, maar dat deze klasgenoten dit gesprek, mochten zij zich hierbij niet veilig of fijn voelen, gewoon kunnen afkappen. Het staat centraal bij zulke gesprekken dat iedereen zich er veilig bij voelt.

“Ja, het moet bespreekbaar zijn, maar doe waar je jezelf goed bij voelt. Móeten is hier ook verkeerd.”

Op dit moment gebeurt het nog te weinig dat er daadwerkelijk over verlangens en genot gepraat wordt op school. In de onderbouw, wanneer er bij weinig scholieren seksuele verlangens aanwezig zijn, wordt er wel seksuele voorlichting gegeven. Je leert de biologische kant, maar hoort weinig over het tevreden stellen van je partner, de sociale aspecten, genderidentiteit en seksueel overschrijdend gedrag. Enkel de biologieles is niet genoeg om dit te dekken. Het moet vaker terug komen en breder besproken worden, vonden leerlingen.

“Er wordt wel in klas 2 geleerd hoe je een condoom om moet doen onder het mom van veiligheid maar er wordt verder niks over veiligheid besproken, over de vraag wat seksueel overschrijdend gedrag is.”

“Momenteel wordt het gedaan tijdens de biologieles, wat dus heel erg over het fysieke aspect gaat., maar kijk ook naar het sociale aspect en laat dit deel uit laten maken van mentorlessen of van een maatschappelijk vak”

Mijn ouders moeten geen rol spelen bij seksuele voorlichting, want ik vind alles online

In de gesprekken met leerlingen over deze stelling was over het eerste gedeelte weinig discussie. Beide dagen vonden de leerlingen dat ouders wel een rol mogen spelen, maar dit ook via andere kanalen moet komen. Ouders kunnen soms standvastig zijn in hun ideeën en je enkel hun visie geven. Het is goed dat de leerling deze visie meekrijgt en hier geen taboe op heerst. Om een eigen mening te vormen is het fijn om verschillende ideeën mee te krijgen en vanaf daar vrij te zijn je eigen conclusies te trekken. Ouders zijn dus wel een bron van kennis maar niet de bron van kennis, je moet je als leerling breder oriënteren vonden de leerlingen.

“Het is voor leerling wel goed als er meer aanbod is en je ook ergens anders het gesprek aan kan gaan en niet vastzit aan de beelden die ouders daarover hebben.”

“Je kan normen en waarden meekrijgen, als startpunt. Die hoef je niet over te nemen, maar het kan wel bijdragen aan wat jij zelf vindt.”

“Op internet vind je ook veel dingen die een scheef beeld geven, zoals porno en hoe de vrouw daarin gezien wordt.”

“School zou een betrouwbare basis kunnen bieden die goed informeert op een objectieve manier (anders dan ouders of internet).”

Het tweede deel van de stelling bracht veel meer ter discussie bij de scholieren. Alles is online te vinden, maar wordt je niet te snel naar de verkeerde dingen gestuurd? Door porno kun je bijvoorbeeld een verkeerd beeld krijgen. Als je iets specifiek wilt weten is het gebruik van internet heel handig. Het is alleen geen goed startpunt, je krijgt gelijk alles te weten en het gaat niet in stapjes.

“Je durft niet alles te zoeken online. Belangrijk om het gesprek met de ouders aan te gaan, ook al kan dit moeilijk zijn, omdat het vaak een taboe is”

“Op internet vind je ook veel dingen die een scheef beeld geven, zoals porno en hoe de vrouw daarin gezien wordt.”

Scholen zijn de hoofdverantwoordelijke voor seksuele voorlichting

Over deze stelling was de meeste discussie. Aan de ene kant werd het argument genoemd dat de school zeker een belangrijke rol speelt bij seksuele voorlichting, maar dat ouders en het internet, bijvoorbeeld YouTube-video's ook een groot aandeel dragen. Terwijl aan de andere kant werd geopperd dat scholen juist de hoofdverantwoordelijke zijn omdat zij een neutrale, maar ook op leeftijd gefilterde bron van informatie is. Een duidelijke consensus heerste er niet onder de leerlingen.

“School is een onpartijdig instituut. En het is goed het tegelijk te behandelen met mensen die je kent, zodat je ideeën kan uitwisselen met mensen die je vertrouwt”

Daarnaast ging de discussie aan over vrijheid van scholen. Scholen zijn vaak helemaal niet zo onpartijdig en kunnen dus alsnog eigen normen en waarden meegeven waar je het leerling niet direct mee eens hoeft te zijn. Wel is het zo dat leerlingen er, anders dan op het internet, vanuit kunnen gaan dat de informatie die wordt gegeven betrouwbaar is. Een oplossing die werd geboden was het betrekken van een derde partij. Denk aan een bureau die voor alle scholen seksuele voorlichting geeft. Zo krijgt iedere leerling dezelfde basis.

“School zou een betrouwbare basis kunnen bieden die goed informeert op een objectieve manier (anders dan ouders of internet). Scholen hebben wel de verantwoordelijkheid om derde partijen te betrekken bij de voorlichting zodat je weet waar je terecht kan als je niet op school dingen wil bespreken.”

Vertrouwenspersonen

Naast de drie thema's het LAKS wij zelf hadden uitgekozen (stress, seksuele voorlichting en pesten), kwam gedurende de congressen naar voren dat er nog problemen zijn bij het functioneren van de vertrouwenspersonen.

Opvallend was dat in de gesprekken met leerlingen naar voren kwam dat er vaak geen goede vertrouwenspersoon is binnen school. Veel leerlingen herkende verhalen van vertrouwenspersonen die dingen doorvertellen aan ouders of school zonder dat dit de wens van de betreffende leerling was. Een leerling vertelde: "Ook bij mij is er een notitie over mijn situatie op Magister gezet en toen wisten alle docenten het en gingen ze er allemaal naar vragen." Leerlingen gaven aan dat het wantrouwen van vertrouwenspersonen snel gebeurt, en daarna het vertrouwen niet snel terugkomt. "Het duurt lang om een band op te bouwen met iemand en als dat dan geschaad wordt door de vertrouwenspersoon (al bij één leerling), wil niemand er meer heen."

Het merendeel van de aanwezigen is van mening dat de overheid strengere regels moet opstellen voor vertrouwenspersonen binnen school. Daarbij wezen sommige aanwezigen er ook op dat scholen het functioneren van vertrouwenspersonen beter moeten reguleren. Tot slot was er een consensus over het feit dat dat er meer onderzoek gedaan moet worden naar het functioneren van vertrouwenspersonen.

"Ook bij mij is er een notitie over mijn situatie op Magister gezet en toen wisten alle docenten het en gingen ze er allemaal naar vragen."

"Het duurt lang om een band op te bouwen met iemand en als dat dan geschaad wordt door de vertrouwenspersoon (al bij 1 leerling), wil niemand er meer heen."

Conclusie en aanbevelingen

Bij alle drie de onderwerpen kwam het naar voren dat leerlingen niet altijd vrijuit durven, willen of zelfs mogen praten. Hoewel sommige leerlingen zich hier over heen kunnen zetten, gaven veel leerlingen tijdens de discussies dat zijzelf of soms hun klasgenoten soms liever niet op school over de onderwerpen stress, pesten of seks te spreken.

Bij het onderwerp stress gaven leerlingen onder andere aan niet het vrije gevoel van spreken te hebben, doordat het soms onduidelijk is naar wie er gestapt moet worden met welke soorten stress. Wanneer leerlingen zich over drempel zetten om naar een persoon te gaan op school wordt dit niet altijd zeer gewaardeerd óf de boodschap die de leerling deelt komt meteen op straat te liggen. Veel scholieren gaven ook aan dat zij niet gauw geneigd zijn om zomaar alles te delen in hun (mentor)klas. Hierdoor denken veel leerlingen al gauw over te komen als een soort 'zeurpiet' bij de leeftijdsgenoten. Bovendien werd vaak aangegeven dat velen zich niet gauw durven te uiten wanneer er continu andere mensen in de klas zitten. Het idee dat je ieder jaar opnieuw een vertrouwensband moet opbouwen met de mentorklas gaf veel leerlingen niet een goed gevoel.

De gesprekken bij het onderwerp pesten lieten inzien dat veel leerlingen voornamelijk gesprekken en discussies als hét middel zien om zaken bespreek te maken, in plaats van middelen zoals een cursus. Ook werd het duidelijk dat er een taboe ligt op het bespreken van de grenzen van pesten. Wie nu precies dit taboe zou moeten doorbreken is een discussiepunt. De school moet hier altijd open voor staan, maar soms nemen leerlingen dit heft in eigen handen. Hoewel velen de boodschap uitdroegen dat een gepest kind naam iemand toe moet stappen, neigen velen ernaar dat het nooit vast hoeft te staan wie dit is. Iedere leerling gaat zijn eigen weg, zo is vaak de gedachte. Hierover geven velen wel aan dat ouders in sommige gevallen het best in staat zijn of zouden moeten zijn om het kind te helpen. Wanneer zaken met leraren besproken worden, geven leerlingen aan het fijn te vinden wanneer de leraar zelf gekozen kan worden. Op deze manier kan er per situatie met een docent met een goede band gesproken worden.

Over het onderwerp seks is voornamelijk gedeeld dat leerlingen zich altijd vrij moeten kunnen voelen om te praten over seks, indien zij dit willen. Leerlingen geven aan dat het hoofdaspect van de voorlichting over seks op dit moment voornamelijk op de biologische kenmerken ligt. Genot en grensoverschrijdend gedrag worden daarentegen nauwelijks besproken. Wanneer deze onderwerpen al door docenten zelf worden meegenomen, zijn leerlingen eerder geneigd hier ook over te praten, geven ze aan. Over het bespreken van seks met ouders wordt vaak aangegeven dat dit belangrijk is. Velen geven aan het

fijn te vinden om in de thuisomgeving over seks te kunnen praten. Wel geven veel leerlingen aan dat ouders soms een éénduidige visie hebben en dat het bespreken van seks met enkel de ouders niet altijd alle informatie over seks geeft. Daarom is het goed om ook op andere manieren over seks te kunnen praten.

De onderwerpen stress, pesten en seks laten verschillende oorzaken van taboes in het onderwijs aan het licht komen. Naar aanleiding van de gevoerde discussies, zouden de volgende aanbevelingen deze oorzaken kunnen verminderen.

Zorg voor een sterke vertrouwensband in de (mentor)klas.

Veel leerlingen geven aan niet veel te willen bespreken in de (mentor)klassen, omdat er vaak medeleerlingen zitten, waarmee geen band is. Dit kan doordat er nooit is gesproken met deze klasgenoten of doordat er ieder jaar continu nieuwe leerlingen komen. Wanneer een school helpt om de vertrouwensband op te bouwen, zijn leerlingen eerder bereid bepaalde onderwerpen in de klas te bespreken. Deze band kan worden opgebouwd door mentorklassen zoveel mogelijk hetzelfde te houden in de schoolloopbaan naar hogere klassen. Ook kan het helpen wanneer docenten duidelijk aangeven dat daadwerkelijk alles kan én mag besproken worden tijdens deze lessen. Dit kan door zelf soms het gesprek te starten.

Zorg voor de mogelijkheid voor leerlingen om om hulp te vragen buiten het zicht van klasgenoten.

Veel leerlingen geven aan liever niet met vertrouwenspersonen te spreken over bepaalde onderwerpen, aangezien andere leerlingen meteen kunnen zien dat er iemand naar de vertrouwenspersoon gaat. Hierdoor kan het beeld ontstaan over deze persoon dat er grote problemen zijn. Om dit beeld te voorkomen, is het goed als de school de mogelijkheid biedt om bijvoorbeeld online hulp aan te bieden, zodat leerlingen niet fysiek met de vertrouwenspersonen op school gezien hoeven te worden. Op deze manier zijn sommige leerlingen eerder bereid bepaalde onderwerpen te bespreken, waardoor het taboe bij op deze onderwerpen verkleind kan worden.

Zorg dat de leerling altijd zelf het zeggenschap houdt over het verspreiden van de boodschap.

Wanneer een leerling zaken deelt met vertrouwenspersonen, mentoren of andere personen binnen een school, moet een leerling zo veel mogelijk zelf kunnen bepalen wanneer iets gedeeld wordt en wanneer niet (tenzij er bijvoorbeeld acuut hulp gezocht moet worden voor een uitermate ernstige situatie). Het is belangrijk dat informatie niet meteen op straat komt te

liggen bij ouders en het hele docententeam. Wanneer dit het geval is voelen veel leerlingen zich vaak niet gewaardeerd en veilig. Het gevolg kan soms zijn dat onderwerpen helemaal niet besproken worden en taboes worden vergroot. Indien een leerling zélf kan bepalen wat er wanneer wordt gedeeld, zijn zij eerder geneigd zaken te delen, geven ze aan.

Zorg voor een prominente plaats van leerlingen bij het bedenken en uitvoeren van het onderwijsbeleid.

Vaak geven leerlingen aan dat zij zaken willen aankaarten bij de een afdelingsleider of een docent. Zodra zij dit doen, wordt er vaak niks mee gedaan. Hierdoor voelen leerlingen zich niet altijd gehoord en kan er een oorzaak ontstaan dat ook over andere onderwerpen een volgende keer niet gesproken wordt. Wanneer leerlingen mee mogen praten over het beleid op school, voelen leerlingen zich eerder gehoord en kan de mogelijkheid ontstaan dat er eerder gesproken wordt over onderwerpen in het algemeen. Zodoende kunnen taboes worden doorbroken. De prominentere plaats kan gegeven worden, wanneer de schoolleiding regelmatig met de leerlingenraad in gesprek gaat of wanneer docenten vaak om input vragen bij hun leerlingen.

Zorg ervoor dat leerlingen over het hele plaatje worden onderwezen.

Tijdens de discussies werd meermaals aangegeven dat veel informatie over onderwerpen waar een taboe op zit helemaal niet gegeven wordt. Indien leerlingen vanuit de school zelf niets horen over onderwerpen als grensoverschrijdend gedrag bij seks en de grenzen bij pesten, zijn zij zelf niet gauw geneigd daar over te praten. Leerlingen voelen zich beter op hun gemak om over moeilijke onderwerpen te praten als de school dat zelf ook doet. Taboes kunnen dus kleiner worden, als scholen zelf ook de onderwerpen onderwijzen vanuit andere perspectieven dan de noodzakelijke.

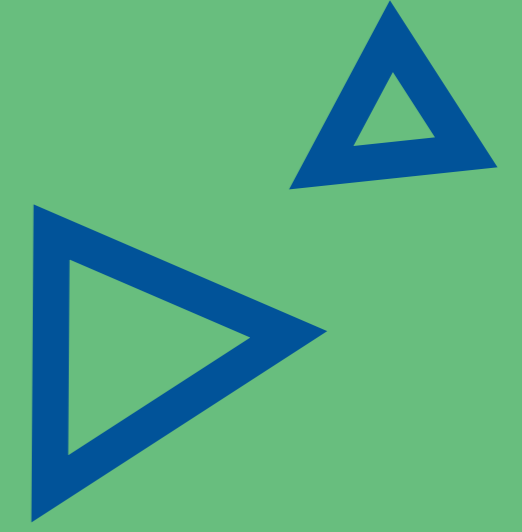
Er zijn dus veel mogelijkheden om als school onderwerpen makkelijker bespreekbaar te maken. De hoofdboodschap blijft daarbij altijd: Niet iedere scholier is hetzelfde. Zodra de school alle mogelijkheden biedt om alles bespreekbaar te maken, dan wordt het voor de scholier makkelijker en vertrouwelijker om te praten en kunnen taboes worden verkleind.

#

Dat was 'm!

bedankt voor je tijd en aandacht

Taboes in het onderwijs

